

A társadalom könyvtárképeinek formálása

Még mindig nincs tisztában az állampolgárok jó része azzal, hogy mire is való a könyvtár. A korszerű könyvtár az emberek mindennapi létszükségeit kívánja szolgálni. Állandó feladata a könyvtárosoknak, hogy felhívják a lakosság figyelmét a könyvtárhasználat előnyeire. 34 pályázat 12 millió forintot kért e célra, s 30-an kaptak is összesen 6 milliót. Megemlíthető, hogy ebből a keretből támogatta – másokkal együtt – a kollégium a Bartók Rádió dicséretes vállalkozását, amelynek keretében 1996. október 26-ai műsorát teljes egészében a könyvtáraknak szentelte.

Retrospektív katalóguskonverzió

A nagy, egyetemi országos szakkönyvtárak katalógusainak számítógépre vitele közös érdeke valamennyi könyvtárnak, ugyanis ez alapfeltétele az információáramlás és dokumentumellátás felgyorsításának. Az idén a Miskolci Egyetemi Könyvtár, a Veszprémi Egyetemi Könyvtár, a Janus Pannonius Tudományegyetem Könyvtára, a József Attila Tudományegyetem Könyvtára és az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár kapott 2-2 millió forintot e célra.

A könyvtárközi kölcsönzés támogatása

Közel 4 millió forinttal négy vállalkozás nyert támogatást: a Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára és az Országos Széchényi Könyvtár 1-1 milliót kapott az egyre nagyobb terhet jelentő pos-

taköltségekhez, a szombathelyi Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár 200 000-et a könyvtárközi kölcsönzés költségtényezőinek felmérésére, s 15 nagy könyvtár vállalkozása az osztott katalogizációs projekt megindítására 1,5 milliót.

Részvétel a nemzetközi együttműködésben

Magyarország mindig is rá volt utalva a nemzetközi könyvtári együttműködésre: saját határainkon belül messze nem tudjuk kielégíteni a kutatás, fejlesztés, gazdasági élet, kultúra stb. információs igényeit. Létérdekünk tehát, hogy a hazai könyvtárak erősítsék külföldi kapcsolataikat. A 16 millió forintnyi támogatást kérő 23 könyvtár közül most 7 jutott összesen valamivel több mint 2 millió forintra.

A kiosztott összeg némileg meghaladja az előirányzottat: a mintegy 2 milliós többlet a kollégium 1997-es keretét terheli.

Bár a „Fókuszban a könyvtár” akció eredményei csak 1997-ben fognak megmutatkozni, meggyőződésünk, hogy a Nemzeti Kulturális Alap bizottsága jól döntött, amikor először a könyvtárügyet választotta, hogy kiemelt támogatásban részesítse.

Budapest, 1996. november 6.

Papp István

(a könyvtári szakmai kollégium elnöke)

Prágai fórum az információs társadalom kialakulásáról

Prágában rendezték meg 1996. szeptember 12-én és 13-án az *Európai Unió (EU)* és a *kelet-közép-európai országok (KKEO)* második fórumát az *információs társadalomról (IT)*. A Cseh Köztársaság Nemzeti Információs Központja által szervezett alkalomra 400 résztvevő érkezett, közülük mintegy százan Albánia, Bulgária, Csehország, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Macedónia, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia miniszteri szintű hivatalos küldöttségének tagjaként. Rajtuk kívül – természetesen – jelen voltak az EU képviselői, az élenjáró ipar, a távközlés és a K+F reprezentánsai.

Ez a fórum ott folytatta, ahol az első (Brüsszelben tartották) tavaly abbahagyta az IT kialakulásának kérdéseivel kapcsolatos eszmecserét, különös súlyt helyezve az ipar, a kutatás, a pénzvilág és az államigazgatás, illetve az EU és a KKEO közötti kapcsolatokra és kooperációra.

Az első nap eseményei

A második fórumot hivatalosan a cseh küldöttség vezetője, *Jaromír Schneider* gazdasági miniszter nyitotta meg, aki egyben az első napi tanácskozások elnöki teendőit is ellátta.

Bangemann bevezető előadása

Martin Bangemann, az EU iparért, információs technológiáért és távközlésért felelős megbízottja tartotta a fórum bevezető előadását. Benne az európai IT általános vízióját vetítette a közönség elé. Rövid visszapillantásából kitűnt, hogy az IT kifejlesztésére máris megtörténtek az első fontos lépések. Ezekből lassan-lassan kirajzolódik, hogy miről is van szó. Nem kevesebbről, mint egy olyan összeurópai együttműködés szükségességéről, amely korántsem csak a gazdaságot és a kultúrát alterálja, hanem a társadalom életének valamennyi szektorát.

Az elfogadandó Akcióterv projektjei az IT-törekvések „kikristályosodási magjának” tekinthetők, minthogy az első fejlődési szakaszban legfontosabb az információk megfelelő iránya és cseréje. Többek között pl. szükség lesz az információ-felhasználás és -védelem új szabályainak kimunkálására.

Az EU integrációja és az IT globalizációja nem feltétlenül jár – nem szabad, hogy járjon – az egyes országok hagyományainak és kultúrájának feladásával.

Andrzej Szczypiorski lengyel író gondolatai

Bangemann optimizmusát *Andrzej Szczypiorski* lengyel író előadásában – korántsem csak a maga ellenérveit és pesszimizmusát hangoztatva – teljes mértékben megkérdőjelezte.

Azzal kezdte, hogy egy újságíró nemrég büszkén állította, hogy manapság a gyerekek több információval rendelkeznek a világról, mint amennyivel *Voltaire*, *Kant* és *Goethe* együttesen rendelkezett. Valóban: összehasonlíthatatlanul több az információ. Ámde tapasztalataink szerint az ostobák minden művelődési-képzési törekvésünk ellenére is ostobák maradnak, és kiderült az is, hogy mindaddig semmiféle információ nem teszi az embereket boldogabbá, míg csak eléggé meg nem érnek a szerencse elfogadására.

Az író – mondja ironikusan – az iméntieket tapasztalva már-már arra gondolt, hogy barikádokat emel a középkorba való forradalmi visszatérést követelve, amikor egy bécsi barátja meggyőzte – egyebek mellett – a csatornázás, a lökhajtásos repülőgépek, az aszpirin, a sör, a demokrácia, az olasz konyha, a metró, a videokazetták, az óvszerek, a gyarmatok megszűnése és Mickey Mouse karrierje által reprezentált értékekről. Csakhogy mindjárt hozzáteszi: „Azonban az említett újságíró Kanttal és Goethével kapcsolatos példázata továbbra sem hagy nyugodni.”

A 20. századot minden bizonnyal a hasznavehetetlen információk századának fogják nevezni, olyan századnak, amelyből hiányzik a hozzánk és az önmagunkról, a létezés tragikus voltáról szóló információ. (Egy lengyel satíráról ezt így fejezte ki: „A tapasztalatok azt mutatják, hogy csak a többi ember hal meg.”)

Az emberiség a hasznavehetetlen információk igájában szenved. Az elektronikus médiumok fejlődése ezt az igát egyre elviselhetetlenebbé teszi. Mindennek csak skizofrénia lehet a következménye. Az a tény, hogy csak a katasztrófának, a bűnnek, az eltévelyedésnek van a tömegközlésben hír-, illetve információértéke, a világot totális hazugsággá alakítja, és megalázza az emberiséget azzal, hogy az efféle információkhoz nincs semmi köze, nincs rájuk semmiféle befolyással. Furcsa

módon a mosópor- vagy a jégszekrényreklámok stb. hoznak csak némi üdeséget, velük kapcsolatban ui. fennmarad a döntési jogunk.

A 20. század, mivel kiveszett belőle az emberi alázat, minden korábbinál ostobább és szánalmasabb. Terjed Európában az amerikai szokás: az embereknek állandóan örülniük kell. A tömegközlés annak ellenére szolgálja ezt a zsidó–keresztény lételmélettel ellenkező, vele kibékíthetetlen ideát, hogy az általa sugárzott „műalkotásokban” rengeteg vér és könny folyik, rengeteg a tüzvész és egyéb szerencsétlenség. Teheti ezt azért, mert a szóban forgó „művekben” nincs semmiféle gondolat, csak gondolkodásra semmi időt nem hagyó önkény és zsarnokság.

Nyugaton újabban gyakorta megkérdézik: ugyan miért lázadoznak, miért elégedetlenek, miért hálátlanok a kelet-közép-európai társadalmak, hiszen lerázhatták magukról a nehézkes tervezettség és a kommunista rabság nyűgét. Valószínűleg azért, mert miközben elismerik a piacgazdaság és a demokrácia előnyeit, az előző rend tapasztalatainak birtokában kritikusan viseltetnek az új rend berobbanásának anomáliáival szemben. Nehogy ismét a hazugság hálóiába gabalyodjanak bele.

Mondják: a nyugatiak világlátottak, több az információjuk. Valóban így van, de negatív társadalmi-politikai tapasztalatok híján némileg rövidlátóbbak is.

Tanulmányként: „Kant okos volt, s valószínűleg ezért volt számára Königsberg (Kalinyingrád) elég életének teljesen nyolcvan esztendején keresztül. Ezzel senkit sem akarok megagítani, hogy maradjon otthon. Hiszen azt tartja a közmondás, hogy az utazás műveltebbé teszi az embert. Goethe esetében ez minden bizonnyal érvényes volt. De hogy ez mindenkire érvényes-e, arról lehet vitatkozni.”

A szekciók munkája

A délelőtt maradék idejében a fórum A szekciója az IT alapvető infrastrukturális beruházásairól tárgyalt (a szekció referenseként *Csapodi Csaba* szerepelt), B szekciója pedig videokonferenciát rendezett Bangemann és bukaresti, prágai, valamint bonni egyetemi hallgatók között az IT-re való felkészülés témaköréből (itt a referens *Siegler András* volt).

Délután került sor a C szekció ülésére, ahol is a liberalizáció–szabályozás–szabványosítás kérdésköréről cseréltek eszmét (a szekció referense a nagy-britanniai *Alan Home* lett). A D szekció az IT-vel kapcsolatos technológiákat és szolgáltatásokat helyezte érdeklődésének homlokterébe (referensként itt a román *Florin Filip* működött közre).

A referendumok „közzétételére” a második napon került sor.

A vacsora

A fórum ünnepi vacsorája a prágai vár Spanyol termében zajlott le. Eközben a találkozó résztvevőit *Václav Havel*, a Cseh Köztársaság elnöke üdvözölte.

A második nap eseményei

A második napon az együttes ülés elnöki teendőit a szlovén tudományos és műszaki fejlesztési miniszter, *Andrej Umek* látta el. Első napirendi pontként a referensek számoltak be az egyes szekciókban törtétekről.

Ezután következett – Bangemann ünneplésével fűszerezve – az Akcióterv előterjesztése és elfogadása. A szóban forgó Akcióterv az európai kezdeményezések számára 27 javaslatot, ún. pilot projektet tartalmaz, mégpedig három nagy csoportba szedve.

A köz tájékoztatásának témakörében ezek a projektek a következők: az IT-aktivitások követése az EU és a KKEO területén (MISAC); a globális számbavétel projektje (GIP); az adatokhoz és expertizékhez való hozzáférés Európában (ADE); 96/97. évi információs hetek a KKEO területén; az EU keretében folyó K+F programokkal kapcsolatos információs napok; információs szemináriumok az IT nyelvi kérdéseiről; az EU-tagsági innovációs központokhoz való hozzáférés (FEMIRC).

A gazdasági területre vonatkozó projektek: az elektronikus hálózatok kereskedelmi hasznosítását célzó stratégiai aktivitás Európában (ESIEC); a Maris projekttel kapcsolatos aktivitások a Balti-tengeren (MARIB); a kereskedelmi kamarák európai hálózatának hasznosítása (ECCN); a multimédia-csoport akcióhálózata (MAGNET); a telekommunikációba történő beruházások akadályainak megvizsgálása; az IT többnyelvű támogatása; az információs technológia európai árai (ITEA); a telematika alkalmazása a közlekedésben; a telematika alkalmazása a természeti környezetben.

A közérdek jobb szolgálatát a következő projektek segítik elő: az európai helyi hivatalok hálózata (ELAN); az Euomethod projekt a KKEO-ban; európai földrajzi információs rendszer (EGIS); transzeurópai kutató hálózatok (TEN-34); Web az európai iskolák számára (WFSE); video-előadások az európai egyetemeken (VILEC); európai számítógépi bizonylat (ECDL); a szükséglet helyére közvetített teleorvosi szolgáltatások (TEMEP); európai egészségügyi bizonylat (EHC); TEI*LINGUA interkulturális művelődés és gyakorlat; pedagógusképzési telematikák: a REM és a Trends 13.

(A felsorolt projektek tüzetes leírása megtalálható a következő két Internet-címen: <http://www.ispo.cec.be/peco/pecoact.html>, illetve <http://www.nis.cz/ForumPraha>.)

A fórum vitái során 25 hozzászólás hangzott el. A hivatalos delegációkon kívül a megjelent ipari képviselők, kutatók és fejlesztők is hallatták a hangjukat. Mindebből kitűnt, hogy a KKEO körében megvan a kellő készség és felkészültség az IT kiépítésében való részvételre. Ezt a fórum ajánlásai is tükrözik (lásd őket: <http://www.ispo.cec.be/peco/forum.html>).

Az Akcióterv nem aprólékos dokumentum, hanem ötletgyűjtemény, amelyet további plauzibilis ötletekkel bárki kiegészíthet. Megvalósítását flexibilisnek kell tekinteni, illetve hozzáigazítani a regionális feltételekhez.

Honnan lesz pénz a végrehajtáshoz? Túlnyomóan a magántőke fogja finanszírozni ezt a folyamatot, hiszen érdeke, hogy minél több projekt valósuljon meg. Természetesen minden projekt realizálásához különböző (sok esetben államhatárokat tekintetbe nem vevő) munkabizottságokra van szükség, ám ezeket egyetlen felelős személynek kell összefognia. Különben ui. megeshet, hogy a „sok baba között elvesz a gyerek”.

Az Akcióterv további ötletekkel való támogatását mindenekelőtt az IT társadalmi támogatottságának fokozása és a vele kapcsolatos balhitek türelmes viták során történő eloszlata (vö. Szcypiorski és mások felszólásával, a kis- és közepes vállalatok megszűnésétől való félelmével) érdekében kell kérni. Másodjára a magántőke finanszírozási hajlandóságát sem árt kiszélesíteni, elmélyíteni a projektek és realizálási sikerek „közhírré tételével”. Egyébként az Akcióterv végrehajtásának kezdeti lépéseihez máris megvannak a szükséges források (PHARE, Esprit, Telematics, ACTS stb.), amelyek koordinálás esetén még hatékonyabbak lennének. Ez, minden remény megvan rá, meg is fog történni.

A fórumot az EU nevében *Peter Baldwin* ír miniszterelnök és a házigazda miniszter, *Jaromír Schneider* rekesztette be. A következő megrendezésére – 1997 októberében – Brüsszelben kerül sor.

/BANGEMANN, M.: Nad „Akcním plánem” dalšího rozvoje informační společnosti. = I, 38. köt. 5. sz. 1996. p. 132–133.

Druhé forum. = Uott, p. 113.

Druhé forum Evropské unie a zemí střední a východní Evropy o informační společnosti, Praha, září 1996 – Dokumenty. CSAPODI Cs.: Závěry sekce A – Investování do základní infrastruktury. SIEGLER A.: Závěry sekce B – Příprava na IS: Satelitní videokonference. HORNE, A.: Závěry sekce C – Liberallizace, regulace a standardizace v IS. FILIP, F.: Závěry sekce D – Technologie a služby spojené s IS. = Uott, p. 133–135.

Informační společnost „hostem” v Praze. = Uott, p. 136./

(Futala Tibor)